

ИНФИЛТРАЦИЈА

Као ни партизанско ратовање, ни инфилтрација као облик борбе у позадини непријатеља није појава новијег доба. Осјетљивост позадине у ратовима морала је бити запажена још у најстарија времена и природно је што се тражило начина како да се она и искористи. О томе се говори у појединим сачуваним литерарним дјелима из најстаријих времена, као и народним предањима,¹⁾ што нас оправдано упућује на то да су инфилтрацију као један од начина дејства вјероватно, у мањој или већој мјери, повремено примјењивали у борбама разни народи још од најстаријих времена. Има основа за вјеровање да се овај облик борбе појављује упоредо са појавом оружане борбе у друштвеним односима људи. И овај облик борбе као, уосталом, и сваки други, мењао се, усавршавао, развијао, прилагођавао и примјењивао зависно од општег карактера и облика ратова који су у одређеним условима времена и простора вођени.

Почев од средњег вијека примјена инфилтрације је све чешћа и разноврснија, што је условљено и развојем војске тога времена, њеног наоружања, карактером ратова и схватањем о формама борбе и њиховој примјени. Уколико су армије постајале масовније и примјењивале разноврсније облике маневра, што је, разумије се, било могуће и условљено степеном материјалног а посебно техничког развитка друштва уопште и сваке земље посебно, утолико су настајали повољнији услови а и потребе за примјеном инфилтрације као једног од ефикасних облика борбених дејстава. Али њена примјена није и не зависи само од објективних услова и могућности, већ и од субјективних схватања руководства вриједности и овог облика борбених дејстава и према томе од припреме за њену примјену у свакој армији. Сам успјех инфилтрације, у првом реду, везан је за смјелост, одлучност и оданост људи у саставу инфилтриране јединице, као и за њихову извјежбаност за ту врсту дејстава. Отуда најамничке војске, које су почивале на суровој дисциплини, без патриотског или било ког другог поузданог одушевљења за борбу, нијесу могле масовно примјењивати ова дејства у освајачким ратовима које су водиле. Оне су чак морале да избјегавају не само борбе, већ и ноћне покрете како

¹⁾ Позната легенда о тројанском коњу.

би се спријечило дезертирање које је било сталан пратилац таквих војски. С друге стране, војска чији су војници једва чекали да нађу згодан повод за дезертирање била је врло подесан објект за ноћне препаде с леђа и у бокове од стране мањих, морално чврстих и вјештих јединица. Покушај Нијемаца да, користећи такозване трупове (специјалне јединице за борбу против „банди“), масовније примјењују инфилтриране јединице у позадини наших снага претрпио је неуспјех зато што није било потребних основних услова за њихову примјену, иако су те јединице биле и добро организоване и добро вођене, о чему ће у чланку још бити нешто речено.

Многобројни су, међутим, примјери који потврђују да су чак и мање инфилтриране јединице, кад се стекну сви основни потребни услови, својим дејствима у позадини непријатеља успјешно извршавале врло важне задатке, наносиле му осјетне губитке, док су саме имале незнатне, а често су пролазиле и без губитака. Понекад су таква дејства одиграла одлучујућу улогу у борби, стварајући главним снагама услове за извршење задатака. То је, свакако, једно од најефикаснијих дејстава, чијом примјеном и вјештином комбиновања и мања јединица, али морално чврста и добро вођена, може често да нанесе озбиљне ударце знатно бројно јачим и боље наоружаним снагама.

Пошто је један од основних услова чврстог и постојаног моралног фактора сваке армије свијест њених припадника о оправданости циља за који се боре, то је и готово редовна појава да су ова дејства масовно, трајно и успјешно примјењивале, и да их могу примјењивати, армије које су водиле праведан рат. То, разумије се, не значи да их у појединим случајевима нијесу и не могу користити и изразито агресивне армије (на примјер, Нијемци у првом и другом светском рату, Јапанци и други).

Кад год је била добро припремљена и изведена, инфилтрација је успела и привлачила је пажњу како малих тако и великих армија — нападача и бранилаца. Међутим, природно је што је она за мање и технички слабије опремљене армије од посебног интереса, што је више привлачила њихову пажњу, јер је веома подесна као облик дејства за парирање противникових преимућстава у броју и наоружању. Војске малих народа најчешће су биле присиљене да се бране од јачих, агресивних противника, да воде борбу на свом терену, што је посебно повољан услов за успјешну примјену инфилтрираних јединица. Али, до које ће мјере оне користити и ову форму борби зависи не само од општих услова за њену примјену већ и од тога какво је схватање руководства о значају њене примјене и како је припремило своју армију да је умјешно и ефикасно користи у мјери колико јој то општи и посебни услови омогућују.

Историја борби наших народа, који су били присиљени готово редовно у посљедњих неколико вијекова да воде борбу за своје ослобођење против бројно и технички боље опремљених армија, забиљежила је веома много поучних примјера успјешне примјене ових деј-

става.²⁾ Сви они указују на низ искустава међу којима нарочито: како значајну улогу може одиграти и мања група својим дејством у непријатељевој позадини; колико се пажње мора поклонити избору људства за овакве задатке; какву важност има сарадња партизанских јединица са главним снагама на фронту, с једне, и са инфилтрираним јединицама у циљу непосредне помоћи, с друге стране; од коликог је значаја правилан избор објекта напада итд.

Други свјетски рат, који обилује еластичним и веома разноврсним и новим формама маневра, карактеристичан је и у погледу употребе инфилтрираних јединица које су примјењивале све зараћене стране у мањој или већој мјери и у нападу и у одбрани. Маневарски карактер тога рата и честа појава испрекиданих фронтова, услед дубоких продора тенковских и оклопних јединица, често су стварали повољне услове за убацивање мањих или већих јединица. Тада су неке земље дошле на идеју да формирају специјалне јединице намијењене првенствено за инфилтрирање. Иако се не може спорити корист коју су специјалне, добро припремљене јединице у стању да пруже, данас је јасно да за оваква борбена дејства морају бити оспособљене све јединице једне армије. То у првом реду важи за оне земље и њихове армије које су оријентисане на општенородан одбрамбени рат. За та смјела али и ефикасна дејства оне ће увијек моћи наћи довољно храбрих бораца и старјешина.

²⁾ Овдје ћемо навести само два карактеристична примјера. У нападу устаничке српске војске на утврђени Београд 1806. године на предлог Конде бимбаше састављена је група од 93 добровољаца, која је имала задатак да се убаца у град између Саве и Варошкапије, да отвори Сава-капију и омогући устаницима да продру у град и заузму га. У извршењу задатка учествовало је свега 7 устаника јер су сви остали, како су се примицали граду, један по један изостајали. Конда са још 6 устаника успијева да се преко зидова неопажено убаца у град и отвори Сава-капију. Тада су главне снаге извршиле продор и натјерале Турке да се затворе у Београдску тврђаву. Недостатак артиљерије за рушење препрека устаничка војска је надомјестила тајним, смјелим препадом изнутра мале и одважне групе устаника. Кондина група, као што се види, одиграла је одлучујућу улогу у заузимању Београда.

Црногорска војска, такође, врло је често примјењивала дејства у позадини непријатеља мањим јединицама. У неким борбама таква дејства одиграла су значајну, чак и одлучујућу улогу. Тако, за вријеме битке на Граховцу 1858. године командант црногорске војске војвода Мирко Петровић добио је обавјештење од једне групе херцеговачких устаника да је кренула велика комора хране и муниције за турску војску правцем: Требиње — Клубук — Граховац и да је обезбијењена јаком пратњом. Командант црногорске војске одмах упућује једну јачу чету са задатком да се тајно провуче у турску позадину и да уз помоћ херцеговачких устаника нападне и заплијени турску комору. Ова је чета прошла неопажено кроз турски распоред, направила засједу турској комори и у двочасовној, врло жестокој борби успјела да разбије пратњу и заплијени већи дио муниције и хране. То је принудило турску војску, која је већ била заузела Граховац, да се повуче у правцу Клубука да би се снабдјела и потом поново напала Црну Гору. То црногорска војска искористи и енергично нападне са свих страна турску војску, нанесе јој велике губитке, а остатак натјера да у нареду одступи у правцу Клубука и Требиња.

По аустријским подацима црногорска војска је у овој бици, поред осталог, заплијенила: 7 топова, 6.000 пушака, око 2.000 коња и око 10.000 ока муниције, што је за оне прилике знатно велики плијен.

У нашем народноослободилачком рату ова дејства су врло често и успјешно примјењивале јединице Народноослободилачке војске, по ред партизанских одреда који су се стално борили у непријатељевој позадини. Примјена инфилтрираних јединица нарочито је долазила до изражаја при заузимању утврђених насељених мјеста, што је дијелом био и израз нужде услијед помањкања артиљерије и других средстава за рушење.

Као и остала, тако и дејства инфилтрираних јединица носе специфично обиљежје војски одређеног доба, али је њихова основна заједничка карактеристика то што су срачуната на постизање успјеха путем изненађења — смјелим, енергичним и брзим нападима на она мјеста непријатељевог борбеног распореда гдје је он објективно најслабији, као што су поједина мјеста у његовој позадини и на боконима. Према томе, одговарајуће команде зависе да ли ће благовремено осјетити и уочити таква осјетљива мјеста у борбеном распореду непријатеља, инфилтрирати своје дијелове који ће то бити у стању да умјешно и ефикасно искористе.

Основне карактеристике инфилтрираних јединица, за разлику од јединица које дејствују на сличан начин у непријатељевој позадини, биле би: да су мањи дио снага с фронта, убачен у позадину непријатеља ради извршења разних задатака и садејства са снагама на фронту; да по извршењу задатка поново улазе у састав својих јединица; да је успјех њихових дејстава условљен моралним квалитетом бораца и старјешина, њиховом извјежбанашћу и искуством и у првом реду постизањем изненађења, као основног фактора успјешног дејства сваке инфилтриране јединице; да се инфилтрирање обично планира у склопу плана дејства главних снага на фронту, али да има често и случајева непланираних инфилтрација, на које се самоиницијативно одлучују поједине јединице у повољним ситуацијама у току самог боја.

За остваривање изненађења при инфилтрацији почетни услов је неопажено се провући кроз непријатељев распоред, односно, ако он наступа, прикрити се и остати неопажен у његовој позадини све док се не створе повољни услови за извршавање добијених задатака. Инфилтрирање ће се вршити у веома различитим и у свакој конкретnoj ситуацији другачијим условима. Али, основни фактори који на то утичу су: борбени распоред непријатеља, његови морални и борбени квалитети, карактер земљишта, наклоност становништва, временски услови, вјештина и извјежбаност јединица и многи други.

Ако је непријатељ на брзу руку организовао одбрану по групном систему, на испресијецаном или планинском земљишту, ако још није успио да солидно организује систем обезбјеђења и осматрања — услови су, природно, повољнији него кад је његова одбрана солидно организована, са разрађеним системом обезбјеђења и осматрања. Кад је непријатељ у нападу услови за инфилтрирање су другачији, што опет зависи од тога да ли је напад у почетној фази, какав је успјех постигнут, на каквом се земљишту води борба итд. Све те околности, као и многе друге, специфичне за конкретну ситуацију, морају се детаљно

процијенити прије доношења одлуке о томе колико снага, на који начин, гдје, у које вријеме и са којим циљем инфилтрирати.

Кад су на сектору једне јединице мали изгледи за неопажено инфилтрирање, оно се врши на сектору неке друге, сусједне јединице гдје су повољнији услови тежећи да се, кад год је то могућно, прође без борбе. За тајно извођење инфилтрирања највише долази у обзир ноћ, нарочито кад је мрачна, вјетровита и хладна, што све умањује будност непријатељевих дијелова за обезбјеђење. Међутим, ако је вријеме магловито, кишно, а у току зиме ако владају снијежне вијавице, још ако је земљиште испресијецано и пошумљено, инфилтрирање се може успјешно извршити и дању.

За успјех у провлачењу неопходно је претходно детаљно извјешти борбени распоред непријатеља, начин обезбјеђења, кретање и вријеме смјене патрола, природне и вјештачке препреке и на основу свега тога одабрати једно или више мјеста за провлачење, што ће зависити, поред осталог, и од бројног стања и наоружања јединице која треба да се инфилтрира.

Ако у саставу јединице нема бораца који добро познају терен, искуство је показало да водичи-мјештани могу веома добро да послуже, поготово ако су провјерени и одани. Да би подвукао значај у улогу водича у многим приликама у нашем ослободилачком рату, један старјешина се овако изразио: „Ја сам доброг водича сматрао као члана штаба“. Мислим да није нимало претјеран, с обзиром на значај водича у појединим ситуацијама, нарочито при ноћним кретањима и дејствима на испресијецаном и пошумљеном земљишту.

Када не постоји могућност инфилтрирања без борбе, а услови за дејство у позадини непријатеља су повољни, инфилтрирање се може извршити и насилним путем, на примјер, организованим ноћним нападом на слабије посједнути одсек непријатељевог положаја. При таквом инфилтрирању јединица треба да настоји да што прије прекине контакт са непријатељем, користећи ноћ, шуму, вијавицу итд. — зависно од услова под којима се изводи. Овај начин инфилтрирања чешће је коришћен и у нашем ослободилачком рату. У току инфилтрирања кроз или у непријатељски распоред као и за вријеме дејства могућно је коришћење разних облика обмане непријатеља.³⁾

³⁾ Јапанци су вјешто и успјешно искористили своју сличност са Малајцима за инфилтрирање већег броја јединица у позадину британских снага у борбама на Малајском полуострву. Читаве јединице пресвлачене су у малајска одијела, а оружје, муницију и другу опрему сакривале су у национална малајска колица и тако пролазиле кроз распоред британских трупа заједно са малајским становништвом које је бјежало испред јапанских трупа. На овај начин су убачене јединице нанијеле британским трупам велике губитке, дезорганизовале их, деморалисале, отежале им да организовано одступале, и често их присиљавале да се под борбом и уз велике губитке пробијају ка Сингапуру. Јапанске јединице су, такође, успјешно убациване у позадину британских трупа кроз прашуму за коју се сматрало да је непроходна.

Или, наши су се борци при ноћним нападима на утврђене тачке, док би се бомбашка група привлачила, препирали с непријатељем, добаћивали му разне вице и, заговарајући посаду објекта, скретали пажњу на себе како би се и на тај начин олакшало бомбашима.

Савремена техничка средства омогућују инфилтрирање у позадину непријатеља и преко већих водених препрека помоћу специјалних одијела за кретање кроз воду. Групе са оваквим одијелима, тзв. људи-жабе, могу веома корисно да послуже за отклањање подводних мина, као и за кидање веза кад непријатељ има неки мостобран на другој обали. Овај начин инфилтрирања може веома корисно да послужи и армијама које су добро технички опремљене, нарочито кад вријеме није погодно за употребу авијације и хеликоптера за пребацивање снага преко водених препрека.

У другом свјетском рату врло су често и успјешно ваздушним путем инфилтриране мање или веће јединице у тактичку и оперативну дубину, ради извршавања разних задатака. Тај начин инфилтрирања афирмисао се као посебан вид дејства и по свом значају и по начину припреме, организације и употребе ваздушно-десантних јединица. Послијератни развој ваздухопловства несумњиво ће у том погледу пружити још веће могућности. Тако ће појавом хеликоптера технички опремљене армије бити у стању да ваздушним путем инфилтрирају у позадину противника своје јединице на сваком земљишту. Дејства тако убачених дијелова имаће, углавном, исти карактер као и дејства јединица инфилтрираних кроз борбени распоред, односно, остављених у позадини противника при повлачењу. Овај начин теже може доћи у обзир за инфилтрирање у добро брањена насељена мјеста и уопште на тактичкој дубини када је гушће посједнута. Но, у сваком случају, ове нове техничке могућности за инфилтрирање ваздушним путем имаће у будућем рату велику примјену. То истовремено намеће потребу далеко већег и појачаног обезбјеђења, како ближе тако и дубље позадине од дејства јединица убачених ваздушним путем. Наоружан и добро организован народ у позадини може у том погледу врло много помоћи, али на таква рјешења могу рачунати земље са стабилним и срећеним унутрашњим поретком, које се неће плашити да дају оружје народу у руке. Разумљиво је да су за коришћење тих могућности потребне одговарајуће организацијске и материјалне припреме још у току мира.⁴⁾

Послије пребацивања, могућности прикривеног задржавања и маневра у позадини непријатеља зависи од спретности јединица, теренских услова, густине и начина непријатељевог распореда и његовог обезбјеђења, као и у највећој мјери од наклоности мјесног становништва.⁵⁾

⁴⁾ Ваздушни десанти су се већ у другом свјетском рату афирмирали као посебан облик дејства у позадини непријатеља. С обзиром на развој ваздухопловства, а посебно хеликоптера, могућности примјене ваздушних десаната су веома порасле. Иако и ова дејства спадају у ширем смислу у инфилтрацију, није их могуће с обзиром на њихов значај и искуство примјене обухватити у склопу овог чланка. Зато сам их само додирнуо да би се јасније уочиле могућности инфилтрације у позадини непријатеља.

⁵⁾ На примјер, Мостарски ударни батаљон у једној тешкој ситуацији у току IV непријатељске офанзиве убацио се неопажено у непријатељски гарнизон Мостар и ту остао неколико дана распоређен по кућама, код становника, а потом поново неопажено изашао из града. Или, сремски партизани су се

Армије које буду имале ослонац у народу сличан ономе какав је имала наша Народноослободилачка војска у позадини непријатеља, имаће огромну предност и могућност за масовну примјену инфилтрираних јединица, а поред тога ће се партизанске јединице из непријатељеве дубље позадине моћи привући ближе фронту за извршавање појединих задатака, како би се олакшало дејство главних снага на фронту.

Тако су наше инфилтриране јединице у току ослободилачког рата, поред моралног преимућства које је произилазило из оправданости рата који смо водили, имале преимућство над њемачким „труповима“ баш у подршци становништва које их је помагало да остану неопажене од непријатеља, давало им податке о његовом кретању и распореду, снабдијевало их, чувало и његовало рањенике итд.

С друге стране, њемачки „трупови“ који су иначе били добро извјежбани — и када су успијевали да се неопажено инфилтрирају на нашу слободну територију — у позадину наших снага — западали су у тешкоће у погледу снабдијевања, добијања обавјештења и сл., тако да су, на примјер, преко радио-станица од својих јединица с фронта добијали податке о нашем распореду и објектима напада. Они су врло тешко успијевали да се дуже задрже у нашој позадини, јер ако их нијесу откриле наше јединице, откривало их је мјесно становништво. Покушавали су и да се издају за наше јединице. У том циљу са њима је извођена специјална обука, али и поред тога нису имали успјеха, јер су се сусретали са разноврсним тешкоћама — непознавање језика, вјерских и других обичаја и навика становништва у дотичном крају којим би се кретали итд., тако да су брзо распознавани и откривани.⁶⁾

осјећали сигурним у својим подземним склоништима за вријеме претреса терена од окупаторских трупа, да би ноћу излазили и изводили разне акције.

Партизански покрет у Индокини имао је у готово свим француским гарнизонима читаве батаљоне — тј. армије број 2 — који су преко дана обављали своје редовне послове као и остали грађани, а ноћу би изводили разне акције — уништавали складишта, авионе на аеродромима, убијали француске официре и пилоте по хотелима и њиховим становима и т. сл.

6) Ево шта каже сам непријатељ о тешкоћама дејства тих јединица у нашој позадини:

„Уско грло код формирања чисто њемачких „трупова“ ствара помањкање прикладних извиђача, који треба перфектно да владају језиком земље. Многе дивизије неће ради тога моћи ставити на расположење прикладно људство...“

„Мањка потпора од стране становништва...“

„Непријатељска обавјештајна служба има повјеренике у свим хрватским цивилним и војним круговима, све горе до највиших мјеста“.

„Склоност Хрвата дезертерству тј. пребацивању непријатељу мора се поред избора предуприједити указивањем да у заробљеништво доспјели ловци банде бивају без разлике стријељани од стране бандита“.

„Начелно треба обилазити мјеста, салаше, и цивилно становништво, које ради на пољима“.

„Према овоме се понесена опскрба мора ограничити на најнужније: по глави 2—3 хљеба, маст, хранљиви препарати (Кока-кола), зачини, нарочито много соли, пресован чај, по човјеку једна шпиритусна пећ за кување са сувим шпиритусом“ (Предлози за изобразбу и збрињавање трупова ловаца банди Наставног штаба за сузбијање банди од 25. априла 1944. године.)

Ни инфилтриране јединице оних армија које воде одбрамбени рат на своме тлу не би смјеле, без обзира на наклоност становништва, да занемаре настојање да њихово присуство буде неопажено од народа, кад год је то могућно и потребно. Снабдијевање и добијање потребних података о непријатељу и других од народа организује се што конспиративније, избјегавајући да мјесно становништво зна за мјесто логоровања јединице, а још мање о њеним намјерама и задацима. Таква конспиративност је увијек потребна и обавезна у рату. Тајност има посебан и изузетан значај, како је то већ наглашено, за дејство јединица инфилтрираних у позадину непријатеља. И мања несмисленост у том погледу, како за вријеме припреме, у току инфилтрирања, тако и за све вријеме до повратка у састав своје јединице, може да онемогући извршење задатка, па чак и да инфилтриране снаге буду доведене у ситуацију да претрпе губитке или да буду уништене, а у најмању руку да пропусте коришћење изненађења у извршењу задатка, што је један од основних услова за њихово успјешно дејство. Јер, не треба заборавити да ће непријатељ настојати да у народ убаци своје обавјештајце како би дошао до потребних података о нашим снагама које се налазе у његовој позадини.⁷⁾ И у оним случајевима када нема никакве бојазни да би инфилтрирана јединица била намјерно откривена треба имати у виду радозналост и наивност становништва, што може да открије њено присуство, да упозори непријатеља и да јој отежа или онемогући извршење задатка.

Задаци које могу извршавати инфилтриране јединице су врло разноврсни, што зависи од конкретне ситуације. Најчешће су њихова дејства од тактичког, мада у појединим случајевима могу имати и шири оперативни значај.

Карактер дејства инфилтрираних јединица произилази из општих планова и потреба снага за чији рачун дејствују, које их и упућују и дају основну оријентацију за дејства и по времену и по објектима напада. Команде морају водити рачуна какви се реални задаци у конкретной ситуацији могу поставити пред јединицу која се инфилтрира у борбени распоред непријатеља или његову позадину. Са своје стране, команда инфилтриране јединице, разумије се, мора настојати да задатке изврши тачно по времену и објектима напада како јој је и постављено, јер од тога најчешће зависи и вриједност обављеног посла. Најчешће су задаци инфилтриране јединице непосредно везани за дејство главних снага на фронту од чега зависи и вриједност задатка који јој је постављен. Међутим, пошто је веома тешко предвидјети све услове и могућности за извођење задатака у позадини непријатеља, команду инфилтриране јединице треба упутити на што ширу иницијативу кад год то дозвољава општи план и карактер пред-

⁷⁾ Веома је поучан и карактеристичан примјер енглеске групе која је имала задатак да се убаци у позадину непријатеља на афричком ратишту и да поруши пристаниште Бенгази. Због деконспирације у току припрема она не само што није успјела да изврши задатак, већ је била запала у ситуацију да буде уништена, тако да се само великим напорима и уз осјетне губитке извукла.

стојећег задатка главних снага, односно, када инфилтрирана јединица нема тачно одређен задатак, а од чијег извршења зависи успех дејства јединице за чији рачун ради.

Кад команда јединице која се упућује у непријатељеву позадину добије задатак, приступа свестраној процјени и предузима најдетаљније мјере, како у погледу припреме тако и начина, мјеста и времена провлачења кроз борбени поредак непријатеља, начина извршења задатка итд.

Искуства другог свјетског рата, као и она из Кореје, говоре у прилог томе да се, ма какав био распоред непријатеља, увијек могу наћи празнине кроз које ће се добро извјежбане и вјеште јединице провући у његову празнину.

Рат у атомским условима обавезно тражи међупросторе у борбеном поретку те ће они бити један од увијек постојећих основних услова за инфилтрацију. Сем тога, развој армија послје другог свјетског рата и даље усавршавање ратне технике, нарочито тенковских и моторизованих јединица и, посебно, ваздухопловства, пружају све услове да у евентуалном будућем рату маневар још потпуније дође до изражаја и да се још чешће јаве испрекидани и нестабилни фронтови, те ће и с те стране могућности инфилтрирања бити веће но у прошлом рату. Међутим, при томе ваља имати у виду да ће баш повећани међупростори у евентуалном будућем рату захтијевати да сваки чвор одбране и сваки елемент борбеног поретка буду организовани и припремљени за кружну одбрану, што ће, неоспорно, смањити њихову осјетљивост како на дејство инфилтрираних, тако и на продоре моторизованих или оклопних јединица.

У циљу свестране припреме треба што детаљније проучити све податке којима располаже обавјештајна служба о распореду непријатеља, фортификацијском уређењу, земљишту и објектима напада. Пожељно је, кад за то има времена и могућности, да се читава јединица увјежба, како у погледу инфилтрирања, тако и извршења задатка који је добила, на импровизованом полигону, макети или бар по карти.⁸⁾

У ком правцу и на какве задатке ће бити усмјерена активност инфилтрираних јединица у позадину непријатеља зависиће поред општих услова и од тога да ли су главне снаге у нападу или одбрани — у наступању или одступању.

При доношењу одлуке за употребу инфилтриране јединице кад су главне снаге у нападу и у конкретном случају рачунају на могућности и значај постизања изненађења, неопходно је свестрано извршити процјену значаја те околности и да ли би дејства у позадини, и које врсте, могла негативно утицати у том погледу. Код армије, која успије да обезбиједи дејства у позадини непријатеља као једну од сталних форми борбене активности, чему треба тежити, та дејства обично не би негативно утицала на постизање изненађења од стране

⁸ Нјемци су више мјесеци на разним полигонима далеко од мјеста употребе због тајности увјежбавали падобрански батаљон за десант на Дрвар.

главних снага. Уосталом, у сваком конкретном случају неопходно је свестрано размотрити шта би било ефикасније — конкретне могућности употребе дејства инфилтрираних јединица или изгледи постизања изненађења од стране главних снага, као фактора који неоспорно, кад се оствари, може да значајно па чак и пресудно утиче на исход борбених дејстава.

Наводим неке од најважнијих задатака за употребу инфилтрираних јединица у позадини непријатеља када су главне снаге у нападу:

— Један од важних њихових задатака јесте свакако прикупљање и достављање података о распореду непријатељских снага по фронту и дубини, систему његове одбране, фортификацијском уређењу, моралу јединица, снабдјевености и свему што би било од значаја за предстојећи напад главних снага. Ово је од нарочите важности ако се између властитих снага и непријатеља налази водена препрека која отежава редовно извијање и осматрање, сем из ваздуха. За извршење ових задатака инфилтрирана јединица треба да се повеже са партизанским јединицама и другим организацијама у колико их има на том подручју и да са њима координира рад како то најбоље у датој ситуацији одговара потребама дејства главних снага.

— Ометање одбрамбених радова ноћним нападима на мање јединице, штабове, центре веза, уништавање непријатељеве артиљерије, постројења за звучно и радарско осматрање итд. Таква дејства могу у појединим случајевима значајно допринијети промјени у односу снага. Узмимо, на примјер, да непријатељ располаже атомском артиљеријом и да инфилтрирана јединица успије да је уништи. Таквим успјехом би се квалитативно измијениле ватрене могућности браниоца у односу на снаге нападача. Или, ако инфилтрирана јединица својим дејством натјера непријатеља да извлачи дио снага са положаја да би заштитио објекте у позадини, настаје озбиљна промјена на штету браниоца. На то су, на примјер, често биле присиљаване америчке трупе дејством инфилтрираних и партизанских јединица сјеверно-корејске и кинеске армије у њиховој позадини, нарочито у почетку рата.

— Рушење саобраћајних линија, нарочито важних објеката на њима као што су мостови, раскрснице, жељезничке станице итд. Извршење тих задатака мора бити посебно размотрено и усклађено са планом главних снага, како се не би отежао темпо њиховог предстојећег наступања.

— Енергичним и изненадним нападима спријечити или омести благовремену употребу непријатељеве резерве. Главним снагама највише би одговарало да непријатељева резерва буде нападнута у моменту кад отпочне свој противнапад. Ако инфилтрирана јединица успије својим дејством, макар и за краће вријеме, да омете непријатељеву резерву, он ће тим најчешће бити ометен да искористи најпогоднији моменат да је корисно и ефикасно употреби. Успјешан напад инфилтриране јединице на резерву непријатеља може имати пресудан значај за даљи исход напада, јер се главним снагама омогућава да брже и потпуније искористе почетне постигнуте успјехе.

Кад инфилтрирана јединица изводи овакве или сличне задатке у тактичкој дубини непријатеља, њена дејства могу бити подржана артиљеријом и авијацијом, уколико се за то укаже потреба, а постоје и материјалне могућности.

— Уништавање непријатељевих радарских осматрачница и центара везе. За извршење оваквих задатака, јединице не само што морају бити смјеле и одлучне, већ морају имати у свом саставу специјалисте који ће знати шта је у датом случају најважније да се учини. У почетку НОБ често су у том погледу постигнути успјеси непотпуно искоришћавани баш због мањкања стручних кадрова који би се знали брзо снаћи.⁹⁾

— Напад на штабове и постројења за везу уопште у циљу дезорганизовања командиовања. Успјешно извршење оваквих задатака може се очекивати ако се претходно обезбиједи што потпунији подаци о мјесту, распореду и обезбјеђењу непријатељских штабова.

— Уништавање браниоачеве артиљерије, нарочито оне која има већи домет од нападачеве и коју нападачева артиљерија с фронта није у стању да неутралише. Најважније ће свакако бити уништавање атомске артиљерије, ако непријатељ њом располаже. За овакве задатке биће, такође неопходно специјално обучено људство и смјеле групе, маскиране на разне начине, добро извјежбане и вјеште у коришћењу разних врста лукавства. Успјешним извршењем таквог задатка квалитативно би се измијенио однос снага у корист нападача.

— Напад на непријатељеве аеродроме и уништавање авиона, горива и постројења.

— Развијање пропаганде у циљу дезорганизације и уношења панике код непријатеља растурањем летака, убацивањем мањих група и појединаца у редове непријатеља, преко народа на терену и сл.

— Ослобођење заробљеника и њихово искоришћавање за борбу и друге потребе — ношење рањеника и сл.

— При форсирању ријека инфилтриране јединице које би раније биле упућене и остале неопажене у непријатељевој позадини могу одиграти значајну улогу изненадним дејством и заузимањем маркар и малог мостобрана на неком од предвиђених мјеста искрцавања главних снага. Дејства инфилтрираних јединица у оваквим случајевима морала би, по времену, што боље бити усклађена са дејством главних снага, како непријатељ не би стигао да интервенише озбиљнијим снагама до искрцавања првих таласа главних снага с фронта. Оваква дејства, сем ноћу, по магли и вејавици, могу доћи у обзир и под заштитом вјештачког дима ако је земљиште пошумљено и подесно за прилаз инфилтрираних јединица из позадине.

— У повољним условима и кад су упућене у дубоку позадину непријатеља, инфилтриране јединице имаће задатак (свакако један од важнијих), да покрену масе не само на сарадњу и помоћ у давању

⁹⁾ Једна јединица Пјешивачког батаљона у јулском устанку 1941. године није искористила да запали 17 школских авиона и знатну количину бензина које је препадом заплјенила па су Талијани брзом интервенцијом тенкова из Никшића успјели да их поврате неоштећене.

података, снабдијевању, збрињавању рањеника итд. — већ и на активно учешће у оружаном борби. Наступање главних снага с фронта, као и успјеси инфилтрираних јединица, повољно ће утицати на ступање маса у оружану борбу. Њих треба организовати у посебне јединице и додељивати им такве задатке које су у стању да изврше.

У току напада главних снага инфилтриране јединице усмјериће се на оне задатке који ће у датој ситуацији највише користити општим напорима. Који су то задаци утврђује се свестраном проценом свих утицајних елемената. Међутим, у току борбе чешиће се дешавају такви обрти који се тешко могу унапријед предвидети, како у погледу могућности извршења задатка од стране инфилтрираних јединица, тако и у погледу измјена које настају и извршења од стране главних снага. Команда инфилтриране јединице мора имати то у виду и своја дејства, колико год услови дозвољавају, прилагођавати насталим промјенама, што се постиже праћењем ситуације на бојишту и одржавањем радио и друге врсте веза са командом снага на фронту. Команда главних снага морала би са своје стране да води рачуна и благовремено обавијести јединице које дејствују у позадини непријатеља о свим насталим промјенама које могу имати значајнијег утицаја на њихову борбу. На примјер, ако је инфилтрирана јединица добила задатак да заузме и држи неки објект у позадини непријатеља до доласка главних снага, па се ситуација промијени у правцу који се није предвиђао тако да држање заузетог објекта постане непотребно или немогућно, команда главних снага морала би благовремено о томе обавијестити инфилтрирану јединицу, како би ова свој даљи рад и дејства ускладила са новонасталом ситуацијом.

Основно чему свака инфилтрирана јединица мора стално поклањати највећу пажњу у току припрема за напад је *момент изненађења*. Остварење изненађења је један од битних услова за успјех дејства инфилтрираних јединица. На коришћењу тог фактора, у првом реду, свака инфилтрирана јединица мора градити своје успјехе. Постигнуто изненађење захтијева што потпуније искоришћавање брзим и енергичним дејством тако да непријатељ не буде у стању да интервенише и спријечи извршење задатка, или да доведе инфилтрирану јединицу у ситуацију да се мора упустити у фронталну борбу, или да се под неповољним условима повлачи по извршењу задатка.¹⁰⁾

¹⁰⁾ У првом свјетском рату у току офанзиве српске војске у колубарској бици 1. батаљон 6. прекобројног лука, који је бројао свега 232 војника са 2 митраљеза, самоиницијативно се провукао између непријатељевих заштитница, пребацио се преко Љига на његову територију и успио да без употребе ватреног оружја зароби предстражну чету на мосту. По извршењу тог задатка извео је смјели изненадни напад на 40. аустријску дивизију која је коначила у селу Цветановцу и изазвао такву панику да је код те дивизије настало право расуло. Батаљон је до зоре заробио преко 1.600 војника, заплијенио 8 топова и много друге опреме, а ослободио 500 заробљеника. Српске јединице, користећи успјех овог батаљона, наставиле су гоњење и у току дана само на овом сектору, поред убијених, заробиле 6.000 непријатељских војника и заплијениле 40 топова и много друге опреме.

Ако није везана карактером добијеног задатка инфилтрирана јединица се одмах по његовом извршењу удаљава од мјеста акције, према унапред предвиђеном плану, било ради извршења нових задатака или повратка у састав своје јединице. Повлачење треба да буде у складу са даљим задацима, уколико то ситуација дозвољава. Једино кад инфилтрирана јединица има задатак да заузме неки важан објект, мост, клисуру, раскрсницу путева итд. и да га држи упорно, она се упушта и у одлучну фронталну борбу.¹¹⁾

Заузимање Сингапура у другом свјетском рату од стране јапанских трупа такође је веома поучан примјер примјене специјално обучених јединица за инфилтрацију у ситуацији када се главне снаге налазе у нападу.¹²⁾

У току читавог народноослободилачког рата све наше јединице успјешно су примјењивале инфилтрирање дијела снага за дејство у непријатељевој позадини. Та дејства су, као што је већ речено, нарочито долазила до изражаја при нападима на утврђена насељена мјеста и заузимању утврђених положаја. Показало се да је комбиновање дејства инфилтрираних јединица изнутра са дејством главних снага с фронта правилно и врло ефикасно. То је, уосталом, најчешће био и једини начин за рјешавање таквих задатака, с обзиром на помањкање артиљерије и других средстава за рушење.

¹¹⁾ Прва крајишка бригада са још два партизанска батаљона добила је задатак да заузме Кључ. Напад је био могућан само са јужне стране јер је са западне, сјеверне и источне била непријатељска територија. Напад је планиран тако да се — кад главне снаге нападну с југа — једним батаљоном који би се инфилтрирао посједне Брешчица и не дозволи непријатељу посједати тог положаја који доминира градом. Одређени батаљон се неопажено заобилазним путем провукао кроз непријатељеву територију и крећући се тешким тереном на вријеме стигао на око 4 км од Брешчице, гдје се одморио. У сам мрак кренуо је на извршење задатка, на вријеме посио Брешчицу, а једном ударном групом напао средњевјековну тврђаву Томашевићев град, коју су усташе биле уредиле за кружну одбрану. Када су главне снаге продрле у град, усташе су се, како је и предвиђено, повлачиле према Брешчици, али их је батаљон дочекао и у томе спријечио. Овим изненађењем непријатељ се тако деморалисао да је у нареду одступио у правцу Санског Моста и Санице. Већ сјутрадан до 10 часова град је био ослобођен, једино се још држала посада у тврђави Томашевића град, али се и она увече неопажено извукла.

¹²⁾ Британске снаге, пошто су се пред Јапанцима повукле са Малајског полуострва на утврђено острво Сингапур, порушиле су насип и железнички мост код Цохоре, на Цохорском мореузу, сматрајући сингапурско утврђење неосвојивим. Међутим, последи детаљних припрема, ноћу између 8 и 9. фебруара 1942. године, 2.000 одлично извјежбаних Јапанаца — самураја са ножевима у зубима препливало је канал на његовом најужем дијелу. Они су потпуно изненадили британске страже, побили их и створили мостобран на острву Сингапур. Користећи мостобран Јапанци су брзо поправили насип, изградили мостове и пребацили артиљерију и тенкове. Уз подршку надморније авијације брзо су заузели све британске аеродроме на острву, резервоаре бензина и у двије колоне предузели наступање у правцу тврђаве. Британци су били успјехом Јапанаца тако деморалисани да су дали веома слаб отпор те је последи заузимања резервоара воде капитулирало 80.000 Британаца пред 45.000 Јапанаца.

Комбинацијом дејства инфилтрираних јединица изнутра са нападом главних снага споља, на примјер, и први и други пут је ослобођено Ливно 1942. године.¹³⁾

Примјер успјешне инфилтрације око два батаљона 6. источнобосанске бригаде прве ноћи напада на Тузлу између 29. и 30. IX 1942. године карактеристичан је по томе што указује да експлоатисање успјеха инфилтрираних јединица умногоме зависи од синхронизације и усклађености њихових дејстава са дејствима главних снага.¹⁴⁾

У корејском рату сјевернокорејска и кинеска армија врло су често комбиновале своја нападна дејства с фронта, нарочито у по-

¹³⁾ У децембру 1942. године 2. пролетерска дивизија добила је задатак од Врховног штаба да заузме усташко упориште Ливно, које је ометало маневар наших главних снага у правцу Прозора и Неретве и коришћење комуникације Гламоч — Ливно — Прозор. Упориште је било врло солидно фортификацијски утврђено и организовано за кружну одбрану. На свим важнијим прилазима били су израђени бетонски бункери на растојању од око 100 м један од другог, а испред њих и око града била је постављена ограда од бодљикаве жице.

Дивизија је отпочела напад ноћу између 15. и 16. децембра. Одмах у почетку 2. батаљон 4. пролетерске црногорске бригаде успио је да направи пролаз у жичаној огради између два бункера с јужне стране пута Шујице — Ливно, а потом се самоиницијативно у колони по један брзо убацио у град, тако да је већ око 23 часа посио четири куће од тврдог материјала око раскршћа путева на јужној ивици града и одмах отпочео да их уређује за одбрану, а ракетом је дао сигнал главним снагама бригаде да се налази у граду. У току убацивања батаљон је имао једног погинулог и три рањена.

Дејством са посједнутих тачака батаљон је озбиљно пореметио непријатељеву одбрану и готово му очемогућио унутрашњи саобраћај и маневар снагама. Међутим, и поред тога напад наших главних снага споља није те ноћи успио.

Усташе су предузимале више врло жестоких напада на батаљон, а зграде које је он посио тукле су артиљеријом калибра 75 мм са око 100 м тако жестоко да су порушиле зграду у којој се налазио један вод 3. чете. Али батаљон се врло упорно држао и успио да одбије све нападе усташа, наносећи им тешке губитке. Жилавом борбом у врло тешким условима успио је да се одржи у центру непријатељеве одбране од 23 часа 15. XII до 16,30 часова сјутрадан и да поремети систем његове одбране држећи под ватром с леђа више ватрених тачака на правцу дејства 4. црногорске пролетерске бригаде. Својом упорношћу и дејством изнутра батаљон је одиграо пресудну улогу у заузимању овог непријатељевог упоришта.

¹⁴⁾ За напад су биле предвиђене 17. дивизија са сјевера и 16. с југа. Напад је планиран и изведен ноћу, из подилажења, да би се постигло изненађење. Због недостатка артиљерије било је планирано да се око два батаљона из 6. источнобосанске бригаде — која је имала велико искуство у заузимању утврђених насељених мјеста (Јајце, Бихаћ, Сански Мост, Босански Нови итд.) — неопажено провуку у град са задатком да дезорганизују командовање и везе, заузму ватрене положаје браниоачеве артиљерије и да истовременим дејством изнутра олакшају главним снагама заузимање града.

Одбрана града је била организована по отпорним тачкама, с планираним тучењем међупростора унакрсном ватром. Баш те међупросторе батаљони су вјешто искористили и успјели да се неопажено увуку у упориште, изненаде непријатеља и продру до центра града. Међутим, 16. дивизија је закаснила са нападом с јужне стране, тако да су се инфилтрирани батаљони пред зору морали повући, а успјешно извршена инфилтрација није била у довољној мјери искористљена. Град је, додуше, био ослобођен упорним нападима послје тродневних борби.

четку рата, са дејством инфилтрираних и партизанских јединица у позадини, нарочито у ноћним нападима. Обично ноћу су се у бороени распоред непријатеља инфилтрирале мање групе које би остале прикривене до почетка напада. Инфилтрирци су најчешће нападали артиљерију, командна мјеста и постављали засједи дуж путева које су на брзу руку запречавали и рушили да би америчким јединицама спријечили одступање.

Према неким иако непотпуним подацима понекад је у позадини америчких и јужнокорејских снага дејствовало и до 20.000 инфилтрираних војника и официра сјевернокорејске и кинеске армије.

Дејством инфилтрираних јединица присиљене су америчке снаге да учине измјене у свом борбеном поретку, да се распореди више по дубини, по групном систему, са задатком да се свака јединица утврди и припреми за кружну одбрану. Те мјере су само донекле утицале на масовно коришћење инфилтрираних јединица кинеске и сјевернокорејске армије. Основни разлог за све мању примјену тих јединица је био у томе што су сјевернокорејски а и кинески војници показивали све мање одушевљења и расположења за рат, а посебно за тако тешке задатке каква су дејства у позадини непријатељског фронта.

И Американци су у Кореји, мада у врло ограниченом обиму, примјењивали инфилтрирање мањих група у позадину непријатеља и то, углавном, у циљу извиђања и мањих диверзантских акција. Зато су обично коришћени јужнокорејски војници.

Било је мишљења да је основни разлог мале примјене инфилтрираних јединица од стране Американаца у схватању америчког командовања да се сви проблеми могу рјешавати надмоћношћу технике. Међутим, мишљења сам да није разлог само у томе, већ још више у непоузданости јужнокорејских и веома малом расположењу америчких војника за тако тешке задатке. Иначе, они су и те како имали потребе да примјењују ове врсте дејства. Томе у прилог говори и чињеница да су се Американци у другом свјетском рату служили инфилтрацијом и имали за то специјалну формулацију тзв. „ренџер“ чете и батаљоне.

У Индокини су Хо Ши Минове трупе, такође, често и вјешто примјењивале инфилтрирање у позадину француских снага у циљу извршења најразноврснијих задатака. За дејство у позадини непријатеља они су имали 10 пуковских група од по 3.000 људи, од којих је, према француским подацима, најмање половина дејствовала у позадини француских снага. Хо Ши Минове трупе су се показале нарочито вјештим у коришћењу и таквог земљишта за провлачење у француску позадину које су француске трупе сматрале сасвим непроходним. Поред тих група и остале регуларне јединице врло су често инфилтрирале своје мање дјелове у позадину француских снага, иако је тамо дејствовала илегална партизанска армија јачине око 300.000 до 350.000 људи, организованих по батаљонима, на читавој територији, чак и у свим француским гарнизонима.

Могућност инфилтрирања у току извођења одбране отежана је поред осталог и тиме што инфилтрирана јединица по извршењу задатка мора поново да се кроз њега провлачи да би се вратила у састав

своје јединице. И сам опстанак и активност инфилтрираца отежани су јер, кад непријатељ напада или се припрема за напад, он ће лакше одвојити дио снага за дејство против њих. Ово важи само утолико уколико унапријед није извршена припрема и организовање становништва за борбу у позадини непријатеља на окупираној територији. Све те околности морају се имати у виду при доношењу одлука за упућивање односно остављање јединица за дејства у позадини, као и у погледу предвиђања и предузимања мјера за њихово враћање у састав јединица. Али могућност задржавања и извођења акције у највећој мјери зависиће од умјешности и маневарске способности јединица, земљишних услова, а посебно од наклоности и организовања народа у позадини непријатеља, те о тим тако важним и утицајним факторима свакако треба да се води рачуна при доношењу одлуке о примјени дејстава инфилтрираних јединица.

Дешаваће се да је непријатељ због разних разлога принуђен да на неком сектору пређе у одбрану, да би извукао дио снага ради појачања тамо гдје напада, што такође може утицати како на само инфилтрирање, тако и на рад и маневар инфилтрираних јединица у позадини.

За усмјеравање дејства инфилтрираних јединица од утицаја је и то да ли су непријатељеве снаге у фази припрема за напад или је напад већ отпочео.

Поред непрекидног извиђања ради стицања увида о свим промјенама код непријатеља, нарочито о груписању снага и средстава, јер се на основу тих података може оцијенити правац главног напада непријатеља, што је за браниоца и његово организовање одбране од посебног значаја — задаци инфилтрираних јединица би били:

— Ометање прегруписавања снага на фронту и покрета из дубине смјелим, енергичним и изненадним нападима из засједа. Прегруписавање се најчешће врши ноћу због дејства из ваздуха и због прикривања својих намјера. То нарочито важи у оним случајевима када није обезбјеђена сигурна и ефикасна прекоћ у ваздуху, а и иначе.

Атомско наоружање, са чијом се употребом у евентуалном будућем рату мора рачунати, изазваће свакако појачану потребу укопавања трупа, захтијевати што растреситији борбени поредак и маскирање свих врста. Према томе, биће још неопходније него у прошлом рату да се јединице, нарочито веће, крећу само ноћу. То, пак, ствара повољне услове и за инфилтрирање и за дејство јединица у позадини непријатеља. Да би се повољни услови успјешно користили биће потребно благовремено обезбиједити свестране податке о свим промјенама код непријатеља у току дана, а нарочито на правцу гдје се предвиђа извођење акције инфилтрираних јединица. То су показала и искуства из прошлог рата.¹⁵⁾

¹⁵⁾ Главнина 717. легионарске дивизије са 202. тенковским батаљоном успјела је 31. јануара да заузме доминантне коте у рејону с. Војиће. Штаб 5. дивизије одлучио се за ноћни противнапад. У току дана осмотрени су ватрени положаји непријатеља у с. Рамићи, гдје се налазио и тенковски батаљон и један батаљон непријатељеве резерве.

— Рушење саобраћајних центара, мостова, тунела и сл. који непријатељу користе за довлачење снага и средстава из дубине или за прегруписавање по фронту. То ће у много случајева бити један од најважнијих задатака, који ће највише утицати на успоравање непријатељевих припрема за напад. Снабдијевање савремених јединица у нападу захтијева огромне количине муниције, горива и других средстава, те је утолико јаче изражена осјетљивост комуникација, нарочито на испресијецаном и планинском земљишту.

Колико је нападач осјетљив када му се браниоачеве снаге појаве за леђима и отпочну макар и са мањим акцијама, може се видјети на низу примјера из народноослободилачког рата.¹⁶⁾

— Кад год постоје изгледи на успјех, дејства инфилтрираних јединица треба, као и кад су главне снаге у нападу, усмјерити и на кидаве веза и уништавање штабова и центара везе у циљу дезоргановања командовања; уништавање складишта хране, муниције и погонског горива; уништавање радарских постројења, нападе на аеродроме, уништавање постројења и авиона на њима итд.

— Појава реактивних бацача и напалм-бомби у наоружању, као и још већа потреба за ноћним кретањем у евентуалном будућем рату, стварају још повољније могућности за успјешна дејства инфилтрираних јединица на оклопне и моторизоване јединице непријатеља.

— Свакодневним, макар и мањим нападима стално држати непријатеља у напетости, замарати га, присиљавати да се развије и

5. дивизија бранила је положаје Часовићи — Војићи — Рибићи — Рајека. Непријатељ је нападао из правца Рамићи, са положаја Хаџић — Кантаревац — Билајани.

Ноћу између 31. јануара и 1 фебруара један батаљон 5. дивизије добио је задатак да се неопажено провуче у позадину непријатеља и нападне дивизијску резерву у с. Рамићи. Батаљон се неопажено провукао кроз непријатељев поредак и у близини с. Рамићи ухватио два непријатељска војника од којих је добио знаке распознавања. Потом је неопажено ушао у село и изненада напао непријатељеве снаге. Батаљон је за кратко вријеме разбио дивизијску резерву, наносећи јој губитке од 100 мртвих и 17 заробљених. Због немања експлозива и несналажљивости бораца пропуштена је прилика да се униште 4 тенка.

Успјешним извршењем тог задатка непријатељ је био присиљен да одустане од напада припремљеног за сјутрадан, што су јединице 5. дивизије искористиле да боље уреде своје одбрамбене положаје.

¹⁶⁾ У вријеме IV непријатељске офанзиве 6. личка дивизија имала је задатак да брани слободну територију Лике. 9. бригада ове дивизије затварала је правац Ловинац — Удбина на положајима: Липач — Враник — Троуре, на које су нападали дијелови италијанске дивизије „Ре“ и усташе у јачини од око 4.000 људи укупно, док је бригада имала око 1.000 бораца. Послије 6 дана успјешне одбране на поменутом положајима, 3. батаљон те бригаде добио је задатак да се инфилтрира у позадину непријатеља и постави засједу на комуникацији Ловинац — Медак, између села Радуча и Папуче. Батаљон се успио неопажено провући у непријатељеву позадину, затим је поставио засједу и када је наишла колона од 11 камиона напао је и уништио. Командант дивизије „Ре“ чим је сазнао за ову акцију повукао је са положаја тенковску чету, један италијански батаљон и две чете железничке бојне ради обезбјеђења позадине. Исте ноћи батаљон се по извршењу задатка вратио кроз непријатељев распоред у састав своје бригаде и посио одсјек свога положаја за одбрану.

троши снаге на обезбјеђење позадине и ометати га у извођењу припрема за напад.

— Ако на терену има партизанских јединица и других облика организације за дејство на окупираној територији, инфилтрирана јединица треба да координира своја дејства са њима и да се ослони на њих за извршење добијених задатака. У сарадњи са снагама на окупираној територији инфилтрирана јединица ће лакше и брже доћи до података о непријатељу, што је важно и за извршење њених задатака и за дејства главних снага на фронту.

— Резултати које може дати и мања јединица изненадним и добро припремљеним нападом на осјетљива мјеста у непријатељевом распореду и објекте у његовој позадини, заслужују да бранилац поклони пуну пажњу овим дејствима, настојећи да искористи сваку и најмању могућност која се у том погледу нуди. Кад бранилац има подршку становништва у позадини нападача, она се могу примијенити врло успјешно у готово свим ситуацијама. То убједљиво доказују искуства другог свјетског, а посебно нашег ослободилачког рата,¹⁷⁾ као и рата у Кини и Индокини.

— Напад из засједе на колоне и резерве у циљу наношења непријатељевим снагама што већих губитака и натеривања да се развије како би инфилтрирана јединица везала за себе што више његових снага и спријечила му да убаци резерву у борбу кад он то жели.¹⁸⁾

¹⁷⁾ Карактеристична је у том погледу акција коју је прије VII непријатељске офанзиве извршио један вод ударне чете 13. крајишке бригаде крајем маја 1944. године.

Из Мркоњић-Града, који су држали Нијемци, штаб 13. бригаде је преко везе добио податке о распореду непријатељевих снага у граду и на спољнем обезбјеђењу. У граду се налазио и четнички штаб корпуса позадине за западну Босну и четничка команда среза. Штаб бригаде донио је одлуку да убаци један вод кроз непријатељев распоред и уништи четничке команде. Око 22 часа вод је кренуо на задатак и вјешто користећи земљиште неопажено ушао у град. Ту је без употребе ватреног оружја заробио четничког стражара па на његово мјесто поставио свог. Од четничког стражара добијени су детаљни подаци о размјештају четничких официра и осталих четника. Касније је вод заробио и разводника страже. Завршивши за најкраће вријеме све претходне припреме, вод је једновремено напао бомбама и аутоматима четничке команде. Убијено је 7 официра и 14 четника, међу којима и командант четничког корпуса Дреновић. По извршењу задатка вод се истим путем вратио.

При повлачењу вод је имао само једног погинулог и једног рањеног.

¹⁸⁾ У априлу 1944. године 3. корпус, повлачећи се преко Мајевице у правцу Шековића, оставио је у непријатељевој позадини на Мајевици 17. мајевичку бригаду и Мајевички одред са задатком да што више вежу његове снаге

— Када главне снаге врше противнападе с фронта, нарочито ноћу, истовремени изненадан напад инфилтрираних јединица из позадине моћи ће дати добре резултате. Комбинацијом напада с фронта, у бокове и из позадине противник се може довести у забуну о обиму и карактеру противнапада, тако да ће се евентуално одлучити на пре-груписавање снага и на тај начин пореметити свој план нападних дејстава.

— Услијед динамике и брзине дејстава у другом свјетском рату дешавало се да извјесне мање или веће јединице буду одсјечене од главних снага. У таквим случајевима, кад одсјечена јединица не успије да се пробије и споји са главним снагама, најбоље је да се пробија у непријатељеву позадину и настави дејства као инфилтрирана јединица, настојећи да се на неком другом мјесту пробије и споји са снагама на фронту или повеже са партизанским снагама на окупираној територији и настави са њима ону врсту активности која је у датим условима могућна.

У току ослободилачког рата многим нашим јединицама дешавало се да буду одсјечене од главних снага, али се никада није десило да се деморалишу и распу, већ су настављале са дејствима и успијевале да се послије краћег или дужег времена споје са својом или неком другом јединицом. Окупаторским трупама никада није успијевало да ма коју нашу јединицу присиле и натјерају ни у тако тешким ситуацијама на пасивност, а још мање на предају. Оне су могле да тако поступају зато јер су биле и у свим ситуацијама остајале нераз-двојни део армије која се бори за праведну ствар, која ужива повје-рење и подршку народа, у којој је сваки појединац свјестан и своје улоге и своје одговорности. Такав је био састав наше Армије, која је у процесу борбе задобијала све веће повјерење и подршку народа. У томе је била њена снага и извор њених побједа.

У примјени такве тактике од стране наших јединица лежи, по-ред осталог, узрок неуспјеха више пута поновљених покушаја окупатора да методом окружења разбије и уништи наше снаге и немо-гућности да их натјера и за краће вријеме на пасивност.

Из истих разлога пропао је и покушај њемачке окупаторске вој-ске да убацивањем тзв. „трупова“ у нашу позадину парира дејства

и успоре наступање. Бригада и одред два дана су водили борбе на простору Јасенице. Својим дејствима они су везали дио непријатељевих снага и на тај начин олакшали осталим снагама корпуса да се повуку и организују одбрану на предвиђеним положајима Тузла — Зворник. Другог дана бригада је чак била окружена, али је ноћу успјела да се пробије из окружења, прође кроз неприја-тељев распоред поред Брчког и избије на источни дио Мајевице, гдје се спојила са јединицама корпуса.

наших јединица. Наиме, успјех дејства у позадини у великој мјери зависи не само од квалитета инфилтрираних јединица, већ истовремено и од квалитета противника против којег се она примјењују. Њемачки инфилтрирци нашли су се у сасвим другој ситуацији од оне на коју су били навикли у Француској и другим земљама западне Европе и од оне у Југославији априла 1941. године. Наша позадина је била чврсто политички и војнички организована и повезана с фронтом, а у таквим условима њемачки „трупови“ нијесу могли да се снађу и одрже.

Све оне земље које имају стабилан поредак и обезбиједе чврсто јединство и организованост народа и своје армије биће у стању да воде успјешан свенародни одбрамбени рат. Армије свих оних земаља које су се оријентисале на вођење таквог рата и буду извршиле одговарајуће припреме, биће у стању да успјешно и масовно примјењују дејства инфилтрираних јединица против непријатеља, јер ће такве јединице наићи на свестрану подршку и сарадњу свих облика организације предвиђене за борбу против непријатеља на окупираним подручјима. Обрнуто, нападач на такве земље наићи ће на непремостиве тешкоће за масовнију употребу овог облика дејства, јер ће такве јединице бити онемогућене чврстом организацијом позадине са својом армијом за одбрану од агресора. Све ово упућује на значај припреме сваке јединице за коришћење и овог облика борбе, као и припреме и армије и народа да онемогуће непријатеља да се користи овим у одређеним условима примјене веома ефикасним обликом борбених дејстава.

ЛИТЕРАТУРА

- 1) Јосип Броз Тито: *Стварање и развој Југословенске армије*, I, издање Главне политичке управе, Београд, 1949. год.
- 2) Пеко Дапчевић: *Значај и снага маневра*, издање „Војног дела“, Београд, 1954. год.
- 3) Бенерал Јов. Мишковић: *Београд и околна*, Београд, 1906. год.
- 4) А. Војновић: *Убацивање — инфилтрација*, издање *Мала војна библиотека*, Београд, 1954. год.
- 5) Капетан Љубомир Ивановић: *Четовање или четничко ратовање*, Београд, државна печатница, 1868. год.
- 6) Јагош Јовановић: *Историја Црне Горе*, издање штамп. предузећа „Обод“, Цетиње, 1947. год.
- 7) Часопис „Војно дело“
- 8) *Четврта пролетерска 1942—1952*, издање Војног историјског института ЈНА, Београд, 1952. год.
- 9) Документи Војног историјског института
- 10) Fitzroy Maclean: *Zlatni drum Pjesak Orijenta — Rat na Balkanu*, izdanje Državnog izdavačkog preduzeća Hrvatske, Zagreb, 1953. год.
- 11) К. Ружерон: *Будући рат*, издање „Војног дела“, Београд, 1952. год.
- 12) Стефан Цвајг: *Звездани часови човјечанства*, издање „Рада“, Београд, 1952. год.
- 13) Gaven Long: *To Benghazi*, Canberra, Australian, War Memorial, str. 132—136.
- 14) Rodolfo Graziani: *Africa Settentrionale (1940—1941)* Margutta editore (strana 132—138).
- 15) Russel Grenfell: *La chute de Singapur*, Paris, 1952. год.
- 16) Larousse: *La seconde guerre mondiale*, Paris 1951. год.